

Vọng xuân thanh bình

Tony Nguyễn

Nhân Tết Tân Sửu, thay lời chúc, xin mời quý bạn thưởng thức một bài thơ « đọc xuôi, đọc ngược » (*thuận nghịch đọc*) :

Vọng xuân thanh bình

*Đông tàn, đã thắm rộ đào, mai,
Tết chúc mừng: vinh, phúc, lộc, tài.
Sông núi rộn reo hò chẵn chẵn,
Thị-thành vang hát xướng nơi nơi.
Mong chờ, vãn biền ngàn ngăn cách,
Đợi ngóng, hàng năm tháng miệt mài.
Lòng héo úa thêm chông chọt tuôi,
Nông, sâu, đục nước chuyện cùng ai ?*

Đọc ngược, ta có một bài thơ khác, vãn giàu tính thơ:
*Ai cùng chuyện nước đục, sâu, nông ?
Tuôi chọt chông thêm héo úa lòng.
Mài miệt tháng năm hằng ngóng đợi,
Cách ngăn ngàn biền vãn chờ mong:
Nơi nơi xướng hát vang thành thị,
Chẵn chẵn hò reo rộn núi sông,
Tài, lộc, phúc, vinh, mừng chúc Tết,
Mai, đào rộ thắm, đã tàn Đông.*

Đỗ Quang Vinh

Xin mượn bài thơ này gửi đến bè bạn mọi nơi : đây là lúc mà tâm tình những kẻ tha hương, ngày càng giăng nhau và gần nhau hơn^[1].

Có thể, vì chúng ta gốc gác Việt Nam nên khen « Tiếng Việt tuyệt vời » nghe không chói tai, chứ kỳ thực người nước nào mà chông trau dùi tiếng xứ này và sắn sàng gán cho ngôn ngữ này hai chữ « tuyệt vời ». Cách « đọc ngược, đọc xuôi » (« thuận

ngịch đọc ») đâu phải chỉ là sự trường của ngôn ngữ thơ văn Việt Nam. Sự dụng ngôn ngữ như vậy, đọc xuôi, đọc ngược, gọi là « palindromes », tiếng Pháp tiếng Anh đều có cả.

Sau đây là vài thí dụ văn xuôi **tiếng Pháp** : ta có thể đọc một từ, hoặc một cụm từ, từ trái sang phải, hoặc đọc từ phải sang trái, đều giống nhau, và nghĩa cũng như nhau. Từng từ một, như : « non », « ici », « ressasser », hoặc một câu nhiều từ như : « élu par cette crapule », « Ésope[2] reste ici et se repose », « un roc si biscornu », « engage le jeu, que je le gagne », « eh, ça va la vache », « Léon n'osa rêver à son Noël », « à l'autel elle alla, elle le tua là »...

Tiếng Anh không thiếu trường hợp tương tự, hoặc một từ, như : « eye », « Eve », « noon », « civic », « madam », hoặc một câu nhiều từ như : « was it a car or a cat I saw ? », « even in eden I win eden in Eve », « Tivoli, I lov'it », « a man, a plan, a canal, Panama », hoặc đọc thuận đọc xuôi cả cụm từ : « King, are you glad you are King ? »...

Tuy nhiên, không phải ngôn ngữ nào cũng đưa cách chơi chữ này đến một vị trí như trong tiếng Việt. Theo Nguyễn Văn Ngọc, trong *Nam Thi Hợp Tuyển*, thơ thuận nghịch đọc tuy làm theo thể thơ Đường nhưng lại là một lối riêng của thơ Việt Nam. Làm một bài thơ Đường luật đã khó, nhưng khi làm thơ « thuận nghịch đọc » thì mỗi câu thơ lại đọc xuôi, đọc ngược làm sao cho cả hai cách đọc (xuôi, ngược) đều có ý nghĩa và hợp vần luật. Muốn được như thế, phải nắm bắt được một số quy luật, tuy không khó viết, nhưng viết xong lại khó hay. Hàn Mặc Tử, Tự Đức cũng từng làm thơ đọc xuôi, đọc ngược, nhưng nếu đem so những bài này với các bài thơ khác trứ danh, thì không có gì thật là « siêu phàm »[3]. Có người, vì đã nắm bắt được quy luật như thế, cho đăng luôn trên Mạng đúng 400 bài « thuận nghịch đọc ». Làm thơ như vậy, đúng là đã phá kỷ lục, chứ không phải vì yêu thơ.

Cho nên, thơ thuận nghịch đọc tuy không hiếm, nhưng bấy lâu nay, vẫn chỉ thấy có một bài với tám cách đọc, không biết ai là tác giả :[4]

Bài thơ kỳ lạ, tám cách đọc : đọc xuôi, đọc ngược...

1. Bài thơ gốc:

Ta mìn cñnh xuân ánh sáng ngời
Thú vui thơ rượu chén đy vơi
Hoa cài giậu trúc cành xanh biếc
Lá quện hương xuân sọc thm tươi
Qua lại khách chờ sông lặng sóng
Ngược xuôi thuyẹn đợi bñn đông người
Xa ngân tiñg hát đàn trm bñng
Tha thướt bóng ai mọt mmm cười.

2. Đọc ngược bài gốc từ dưới lên:

Cười mmm mọt ai bóng thướt tha
Bñng trm đàn hát tiñg ngân xa
Người đông bñn đợi thuyẹn xuôi ngược
Sóng lặng sông chờ khách lại qua
Tươi thm sọc xuân hương quện lá
Biếc xanh cành trúc giậu cài hoa
Vơi đy chén rượu thơ vui thú
Ngời sáng ánh xuân cñnh mìn ta.

3. Bỏ hai chữ đầu mỗi câu trong bài gốc, ta được bài (ngũ ngôn bát cú, luật bằng vần bằng):

Cñnh xuân ánh sáng ngời
Thơ rượu chén đy vơi
Giậu trúc cành xanh biếc
Hương xuân sọc thm tươi
Khách chờ sông lặng sóng
Thuyẹn đợi bñn đông người
Tiñg hát đàn trm bñng
Bóng ai mọt mmm cười.

4. Bỏ hai chữ cuối mỗi câu trong bài gốc, đọc ngược từ dưới lên, ta được bài (ngũ ngôn bát cú, luật bằng vần bằng):

Một ai bóng thướt tha
Đàn hát tiếng ngân xa
Bến đợi thuyền xuôi ngược
Sông chờ khách lại qua
Sắc xuân hương quyện lá
Cành trúc giậu cài hoa
Chén rượu thơ vui thú
Ánh xuân cảnh mơn ta.

5. Bỏ ba chữ cuối mỗi câu trong bài g, ta được bài (tám câu, mỗi câu bốn chữ):

Ta mơn cảnh xuân
Thú vui thơ rượu
Hoa cài giậu trúc
Lá quyện hương xuân
Qua lại khách chờ
Ngược xuôi thuyền đợi
Xa ngân tiếng hát
Tha thướt bóng ai.

6. Bỏ ba chữ đầu mỗi câu trong bài g, đọc ngược từ dưới lên, ta được bài (tám câu, mỗi câu bốn chữ):

Cười móm một ai
Bóng tróm đàn hát
Người đông bến đợi
Sóng lặng sông chờ
Tươi thắm sắc xuân
Biếc xanh cành trúc
Vời đầy chén rượu
Ngời sáng ánh xuân.

7. Bỏ bốn chữ đầu mỗi câu trong bài g, ta được bài (tám câu, mỗi câu ba chữ):

Ánh sáng ngời
Chén đầy vơi
Cành xanh biếc

Sọc thòm tươi
Sông lặng sóng
Bến đông người
Đàn trộm bóng
Mặt mỉm cười.

**8. Bỏ bốn chữ cuối mỗi câu trong bài góc,
đọc ngược từ dưới lên, ta được bài (tám câu, mỗi câu ba chữ):**

Bóng thướt tha
Tiếng ngân xa
Thuyền xuôi ngược
Khách lại qua
Hương quyện lá
Giậu cài hoa
Thơ vui thú
Cảnh mơn ta.

Âu cũng là một cách thưởng Xuân nhẹ nhàng, ý nhị...

Đ.T.H.

[1] <http://www.vietnamdaily.com/index.php?c=article&p=14893>

[2] Ésope : tác gia ngụ ngôn, góc cù Hy Lạp.

[3]

<https://ocuaso.com/tho-viet-nam/chum-tho-bat-hu/2-bai-tho-thuan-nghich-doc-luc-chuyen-hoi-van-cua-han-mac-tu.html>

[4] http://vuhungviet.blogtiengviet.net/2017/03/19/m_tinh

– TÂN MẠN VỚI THƠ THUẬN NGHỊCH ĐỘC Ta thấy, theo bảng luật trên thì câu 1 và câu 8 (2 câu này niêm luật như nhau) đã bị lỗi khi đọc ở 1 chiều đọc, ...

http://vuhungviet.blogtiengviet.net/2017/03/19/m_tinh